

1667.

23. Schroeterus, Ernestus Fredericus: De tutela inculpata
- 24^{ae} Schroeter, Ernestus Fredericus: De jure negotiorum
et 345. 2 Sampl
- 25 Schroeter, Ernestus Fredericus: De quinquennialibus ..
- 26^{ae} Schroeterus, Ernestus Fredericus: De sponsionibus.
27. Schroeter, Ernestus Fredericus: De votis. ^{2 Sampl.}
- 28^{ae} Schroeterus, Ernestus Fredericus: Patrocinium homici-
darium. 2 Sampl. 1667 et 1715.
29. Schroeter, Ernestus Fredericus: De jure securitatis,
tam inter cives, tam inter gentes.
30. Schroeter, Ernestus Fredericus: De civitate et obtinenda
statu, eorumque jure et privilegiis.
- 31^{ae} Sturte, Georgius Wanner: De scriptis sacris.
32. Sturtes, Scipio Wanner: De acquisitione originaria.
33. Sturtes, Scipio Wanner: Legis commissoriae in
venditionibus disputatio juridica.

1667.

34. Sturce, Georgius Mannus : De consuetudinibus.

35. Sturce, Georgius Mannus : De stellionatu

36^a Sturcius, Georgius Mannus : De simulatis contractibus.
=
Venus. 2 Imp. 1667 & 1748

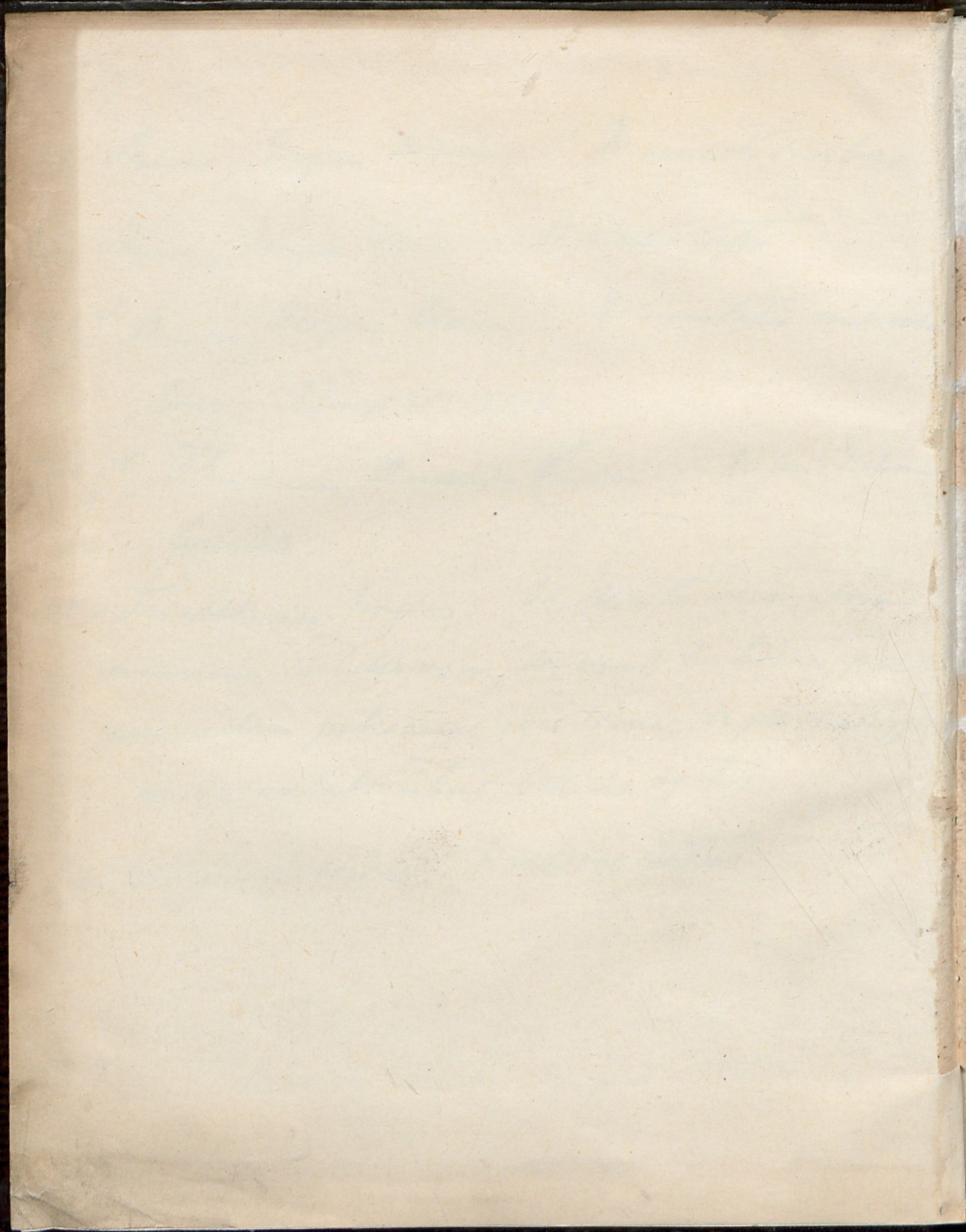
37^a Titmannus, Bartholomaeus Christianus : De jure ditionis
=
forestali.

38. Trinckhusius, Georgius : De illicito venatorum
armorum in bello usu, ut simul de hostis per
venenatam potionem occisione, de que praestigis
ac incantationibus bellicis agitur.

39. Weigelinus, Richardus : De ratione status.

12
13
14
15

1667, 316 29
13

DISSERTATIO IVRIDICA INAUGVRALIS,
DE
SCHRIFTSASSIIS,

GERMANIS:
Vom Ursprung, Recht, Freyheit und Gerichtsbarkeit
der Schriftsassen / auch dem Unterscheid zwischen
den Amtssassen.

QVAM
SVB PRAESIDIO
ILLVSTRIS NOMINIS IENENSIS ICTI
GEORGII ADAMI STRVVII,

HAEREDITARII IN Uhlstadt,
PRO LICENTIA
SVM MOS IN VTROVQE IVRE HONORES DOCTORALIA
MORE MAIORVM CAPESSENDI,
ERVDITORVM EXAMINI SVBIECIT
ANDREAS FRAVENDORFF,

NUMBVRGENSIS,
A. O. R. CIO IO C LXVII. DIE XXIX. IVLII.

NVNC VERO OB ARGVMENTI GRAVITATEM AC VTLITATEM,
I E N A E,
REC. LITTERIS IO. BERNH. HELLERI, 1748.

25

INSTITUTIONAL LIBRARY
D. B.
SCHRIFFTSAMMELUNG

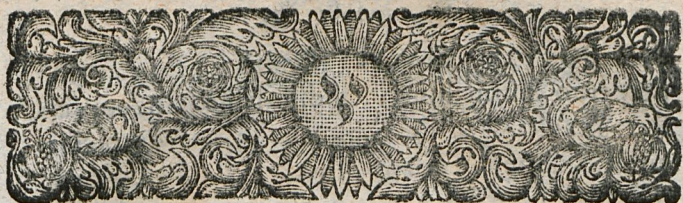
Geographische Anstalt
des Königl. Preuss. General-Lieutnants
Major v. Schönerbecher
in Berlin

GEORGII DANI SERRAVALLE
DIE REISE IN SIBIRIEN
VON
D. J. COHN

BERLIN
VERLAG VON
H. W. SCHUBERTH

1805
1806
1807
1808
1809
1810
1811
1812
1813
1814
1815
1816
1817
1818
1819
1820

I. N. D. N. I. C.

CAPVT I.

DE

NOMINE, NATVRA ET ES-
SENTIA SCHRIFTSASSIORVM.

ocem SCHRIFTSASSII esse
compositam à Schrift &
Sassen facile quisquis intel-
ligit. Quod simplicem vo-
culam Sassen attinet, à se-
dendo eam derivari in pro-
patulo est. Sedere porro in vernaculo est propria
DOMICILII vox, quod Latine RESIDERE dici-
mus: Hinc formula Germanicæ: *Sich an einen
Orth setzen, seinen Sitz wo nehmen, häußlich nie-
derlassen, einen Ansitz wo haben.* Latinis: SE-

A 2

DEM

DEM PONERE, FIGERE alicubi. Nec tamen perpetuo domicilium includit, sed & nudam rei POSSESSIONEM in aliquo loco sine domicilii constitutione in eodem denotat: ita dicitur quis *gesessen, an-gesessen*, etiam qui immobilia solum alicubi, veluti agros possidet, licet alibi habitet.

Hæc utut levia sint atque aperta, neque ulla demonstratione indigeant, non posthabenda tamen fuere.

Ex his enim conficitur, SASSIVM, liceat ita loqui, vi vocis dici eum, qui aut residet actu alicubi, aut saltem res immobiles ibidem possidet.

Residentia ergo actualis in aliqua ditione aut civitate constituit ibidem DOMICILIVM.

Si quis veto actu non residet alicubi, habet tamen prædium & ædes, in quibus residere possit, tunc etsi non actu habet domicilii jus, per *l. libertus. 17. §. sola domus. 13. ff. ad municip.* tamen potentia, & sortitur JVS CIVITATIS in illo loco, si VE STATVS ATQVE ORDINIS: Quos enim Romani CIVES alicujus Provinciæ aut Reipubl. vocant, hi nostris moribus, præsertim Saxonis, STATVS ATQVE ORDINES, *Stände*, appellantur, & civium nomen Municipibus aut subditis civitatum fere remansit.

Tan-

Tandem possessio sola immobilium sine commoditate & jure domicilii, licet neque fori domicilii; neque necessario Jus Status aut civitatis tribuat, confert tamen SUBIECTIONEM, & forum saltem RATIONE REI SITAE, & facit SUBDITVM SECUNDVM QVID.

Denique omnem SASSIVM esse SUBDITVM ejus Jurisdictionis & Territorii, in quo residet, aut saltem possessionatus est, itidem hinc constare arbitror. Conf. Magnif. Dn. Richteri JCTi & Ordinarii in Illustri hac Salana eminentissimi Dn. Patroni & Præcept. omni observantiæ cultu de venerandi *Tract. de Signif. Adverb. Adverb. Immediate.*

Illorum autem quos Sassiis vocare ausi sumus, varia præterea genera, pro varietate Territorii, respectu cujus tales sunt, existunt. Et ut alias Regiones non moramur, ita de Imperio nostro Romano-Germanico modo sumus solliciti. In eo Territorium primo omnium UNIVERSALE est Imperatoris & Imperii *der Reichs-Boden*, ejusque ratione dici posset *ein Reichs-Casse*, qui immediate sub Imperio sedet, IMMEDIATVS Imperii SUBDITVS, quales sunt Nobiles Liberi, in Franconia, Svevia, & ad Rhenum, de quibus *Besold. Thef. Pract. Voc. Freye Reichs-Ritterschafft*, Magnif.

gnif. Dn. Strauch. J. C. tus & Syndicus Reip. Bruno-
vicensis primarius *Dissert. de Statut. à Summo Princ.*
Thes. 7. Et omnes Imperii Status sive Cives.

Deinde Territorium competit PARTICVLAR-
RE cuius Imperii Statui, & voce Land solet efferri,
ab eo denominantur die Landsassen, h. e. SVBDITI
PROVINCIALES, qui subsunt Statui Imperii, *der*
Landes-Obrigkeit, & hinc ratione Imperii dicun-
tur SVBDITI MEDIATI, *gemittelte von Adel,*
Besold. Thes. Pract. Voc. Landsaß, Dn. Carpzov.
Part. 1. Defn. Eccles. 3.

Describitur quidem Landsassius communi-
ter ex Gylmanno, quod sit homo Jurisdictionalis,
cui in omnibus mandari & præcipi possit, Caspar.
Ziegler. *ad Aur. Prax. Nicol. Calvoli. §. Landsassii.*
conclus. 1. n. 14. Sed hanc descriptionem minus
accuratam esse, & tantum formam genericam con-
tinere arbitror, adeoque etiam prædicari posse de
Subditis infimi ordinis, *Unterthanen oder Unter-*
sassen, quod admodum ridiculum foret.

Quare Landsassium ex usu & moribus hodi-
ernis, imprimis nostrarum Provinciarum Saxoni-
carum hic eum intelligo subditum, qui gaudet ali-
qua dignitate & potestate sive jurisdictione. *Be-*
sold. Thes. Pract. Voc. Landsaß. §. Et licet Landsas-
sii.

*si. Dominus Limnæus de Jure Publ. Lib. VI. Cap.
4. num. 3.*

Porro Territoria Statuum pro lubitu in ulte-
riores partes subdivisa cernuntur, cum primis vero
in CIRCULOS vel PRÆFECTURAS, *Grense und
Nemter*: In quibus iterum alia prædia majora &
castra cum jurisdictione in subditos, *Landsäßige
Güter*; alia minora absque jurisdictione & di-
gnitate, *Hauren-Güter*. Non omnes enim Sub-
diti sive possessores prædiorum in territorio sito-
rum, ut jam monuimus, sed tantum Majorum sive
Landsassorum dicuntur Landsassii: Ex eo Land-
sassii sub Præfecturarum jurisdictione dicuntur
Amtsassen, *die unter den Nemtern sitzen*, & Præ-
fectis subsunt.

Cum denique Status Imperii quosdam Land-
fassiorum certis ex causis jurisdictione Præfecto-
rum exemerint, & sibi aut Regimini suo immediate
subjectos esse voluerint: Hinc orta est altera Land-
fassiorum species, qui vocantur *die Schrift- oder
Gansley-Sassen*, *Befold. Thes. Pract. voc. Amt-
Sassen*, & *voc. Schrift-Sassen*. Sunt autem
SCHRIFFTSASSII nihil aliud quam Landsassii im-
mediate Jurisdictioni Domini Territorialis ejusve
Curia subjecti. *Forma ergo & Essentia eorum*

con-

consistit in IMMEDIATE, SUBIECTIONIS, atque hac ratione differunt ab Amtsalis. Ratio denominationis petita est ab effectu, nempe à jure illo & prerogativa, ut iis non nisi scriptis præcipiatur: et si enim alias generatim Nobiles scriptis citandi per *l. 17. §. 1. C. de dignitat. lib. 12. ibique Dn. Brunnem. §. adprivativa. n. VI. cum allegatis. Dn. Limn. de Jur. Publ. Lib. VI. Cap. 4. n. 43.* non tamen omnes Rescriptis Principum, sed quidam eorum præceptis Præfectorum tenentur parere. Vox itaque *Schrift* in hoc nomine & quando dicitur *uf Schrift siken*, *Ordin. Provinc. Electoris Mauriti, de Anno 1543.* quæ habetur *Corp. Nov. Sax. pag. 31.* accipitur *PRESSE & uaf* *è xxiv* pro Rescripto Domini vel Curie *Cansley-Schrift*, *Dber-Hofgerichts-Ordn. Tit. Wer vor das Ober-Hofgericht mag geladen werden. ibi: die den Aemtern nicht unterworfen, die keinem Amte zugehan, sondern die auf sonderliche Schrift unser Cansley siken*, *Corp. Nov. Sax. pag. 131.* Unde etiam dicuntur *Cansley Schrift-Sassen*, *Ordin. Prov. C. N. S. pag. 43. c.* Nec non Elector Ernestus & Albertus, Fratres & Duces Saxonie, in *prima Ordinatione Provinciali*, quæ habetur impressa *de Anno 1482. C. N. S. pag. 11.* eleganti & notabili
 utun-

utuntur periphraſen in fine ejus dicentes : Allen
Prälaten, Grafen, Herren, der Ritterschafft,
den Städten, und unſern Amtleuten, als deß
Herkommen, und den wir in andern Sachen zu
ſchreiben pflegen.

Emanant itaque ad Schriffſaſſios ſolum Re-
ſcripta immediate à Principe, ſive Princeps aut Can-
cellaria ejus nomine iis imperitat, quod contra fit
in Ambuſaſſiis, qui Toparchis Præſectis vel Qua-
ſtoribus ſubjiciuntur & præceptis eorum parere te-
nentur, Andr. Knichen. *de veſtitur. paction. Part. 2.*
Cap. 5. n. 1. 2. 3. Id. *de Sax. non provoc. jur. Verb.*
Ducum. Cap. 6. num. 23. & ex eo Calp. Ziegl. *ad*
Aur. Prax. Nic. Calvol. §. Schriffſaſſi.

Quando autem diſtinctio hæc nata ſit non
convenit inter Doctores, & fortassis infra pluribus
agetur : Ex allegata tamen *Ordinatione de Anno*
1482. patet, eam ſatis antiquam eſſe. Sequitur
nunc

CAPVT II.

DE

MATERIA SEV OBIECTO.

Materia, cui Jus Schriffſaſſiatis inhæret, tan-
quam ſubjecto accidens, regulariter eſt
B præ-

prædium vel castrum, vel oppidum, vel alius locus & pars Territorii IMMEDIATE Domino territoriali subjecta, ein *Schrißtsäßiger Ort*; Tales sunt in nostris Provinciis Saxoniciis URBES vel OPPIDA, *Schrißtsäßige Städte*, CASTRA & FEVDA NOBILIVM, *Ritter-Güter*, nec non PRAELATURAE & COENOBIA, *geistliche Güter*, quo etiam ACADEMIAE pertinent, Dn. Carpz. *Proc. Civ. Tit. 2. Art. 2. n. 164. & seqq.* ubi imprimis prærogativam Academiae Lipsiensis laudat, quod nempe in ea singulae quoque Facultates pro Schrißtsäßis habeantur, conf. Eund. *Part. 2. Desin. Eccles. 204.*

Sed & COMITES, BARONES & DYNASTAE possidentes Praefecturas vel Dynastias sub Territorio Principis inter Schrißtsäßios numerantur, licet alias terras sub Imperio immediate etiam possideant, ut patet ex *Matricula Curiae Lips. de Anno 1609.* Magnif. Dn. Richter. *Tr. de Signif. Adverb. Adverb. Immediate.* Casp. Ziegl. §. *Land-säßi. concl. 1. n. 23.* Sic PRAEFECTI & QVAESTORES ratione Praefectarum suarum sunt Schrißtsäßii. Dn. Carpz. *Proc. Civ. Tit. 2. Art. 2. n. 127.* Interdum etiam AEDES solae in oppidis, *Freyhäuser*, Schrißtsäßitate privilegiata cernuntur.

DIXI REGVLARITER inhaerere Rei, hinc patet,

jura, quae semel ei accommodata sunt conferuntur, licet ignobilis teneat, & ignobile feudum, quamvis à nobili possideatur, plebejum manet. Magnif. Dom. Struvius, J. C. tus, & in Illustri Salana Antecessor celeberrimus, Praeceptor itidem & Praefes aetatem devenerandus *Syntagm. Jur. Feudal. Cap. 3. apb. 8.*

Est tamen ubi SOLIVS OFFICII intuitu & citra possessionem bonorum immediate subjeetorum Curiae Principalis, SCHRIFTSASSITAS cernitur, ut in OFFICIALIBVS IMMEDIATIS, quibus nulla bonorum immobilium immediatorum administratio commissa: Quae tamen species Schriftflasitatis personalis, non est species Landflasitatis seu subjectionis Realis, nec tales sortitur effectus.

CAPVT III.

DE

CAVSA EFFICIENTE.

Hactenus de Causis Schriftflasitatis internis, consequens est ut de Externis dispiciamus: Efficiente nimirum atque Finali. Causa igitur Schriftflasitatis Principalis est SUPERIORITAS

TER-

TERRITORIALIS: Dominus enim Territorii pro lubitu illud in alias particulas partiri, iisque modo hanc, modo illam qualitatem tribuere potest, statque in ejus arbitrio, numquid immediate sibi Landsassium subesse velit, nec ne. Quod tamen semel admissum in Landsassii præjudicium mutari non debet.

MODVS ergo Schrifftassitatem acquirendi **PRIMVS** est **VOLVNTAS** sive **CONCESSIO DOMINI TERRITORIALIS**: Quamprimum enim Dominus alicui castrum vel feudum cum ejusmodi qualitate concedit, eo ipso acquisitio facta censetur, conf. Magnif. Dn. Præsid. *Syntagm. Jur. Feud. Cap. 7. aph. 11.*

CONCESSIO autem vel est **EXPRESSA**, & fit **1. SIMPLICITER & ABSOLVTE**, quando Dominus Territorii disertis verbis formalibus Landsassio Schrifftassitatem impertitur ejusque feudum cum omnibus pertinentiis, jurisdictioni Præfectorum prorsus & exasse eximit. **2. SUB MODO ET CONDITIONE**: Alii enim **SECUNDVM QVOD** constituuntur Schrifftassii, quorum feuda tantum ex parte jurisdictioni Præfectorum eximuntur, ex parte adhuc subiecta manent, veluti quoad Jus collectarum, sequela, & similia; Atque ex hac

B 3   ratione

ratione discrimen ortum **SCHRIFTSASSIORVM** **VETERVM & NOVORVM** in **THVRINGIA**, imprimis **PRAEFECTVRA FRIBVGENSI**: **VETERES** enim sunt simpliciter exempti, & in pagis ipsorum Praefectis nihil quicquam competit, **NOVI** ex parte tantum, ubi Praefecturis quaedam reservata fuere: Rursus **QVIBVSDAM** **Schriftlassitas** tanquam **PERSONALE PRIVILEGIUM** und nur auf ihre **Person**, respectu cujusdam feudi concessa est, quae cum persona etiam expirat, & successores & heredes hoc jure non gaudent, sed res ad pristinum statum postmodum redit. Quae omnia ex **LITERIS CONCESSIONIS VEL OBSERVANTIA** cujusque loci interpretanda veniunt, nec certis & determinatis regulis comprehendi possunt.

Vel **TACITA**: Nam concessione Jurisdictionis omnimoda, & simili facto, concessa etiam videtur **Schriftlassitas**, unde & **Conductores Jurisdictionis Altæ** pro **Schriftlassis** ex more & consuetudine reputantur: castro tamen, civitate aut pago vel simili concessio non statim etiam concessa intelligitur jurisdictionis, sed re ipsa distincta manent, ita ut, licet alius jurisdictionem habeat, possit quis pagum, & alia ejus emolumenta habere, prout docet cum **Knichenio** jam laudatus **Magnif. Dn. Praeles**

Præles *Syntagm. Jur. Feud. Cap. VI. aph. 10. num. 4.*
 nisi neque ex specialibus neque ex generalibus ver-
 bis investituræ appareat, Jurisdictionem simul col-
 latam esse, Dn. Struv. *d. l. Menoch. lib. 3. præsumt.*
 98. Imprimis autem quæritur hic: num castro
 vel prædio in genere & absolute cum jurisdictione
 in feudum concessio, intelligatur etiam concessa
 jurisdicção superior, die *Obergerichte, Halsger-*
ichte? Quod rectissime negat Magnif. Dn. Præ-
 les *d. C. VI. aphorism. 18. num. 4.* Quamvis enim
 jurisdictionis appellatio videatur esse generalis,
 generaliter autem dicta generaliter intelligi debe-
 ant: quia tamen singularis illa species ob magis
 graves & arduas quas continet causas, specialem
 requirit concessionem, *argum. l. 1. de offic. ejus cui*
mand. ideo in dubio solum videtur concessa infe-
 rior. Et hanc sententiam quoque fovet Domin.
 Carpz. *Disp. Feud. 4. Th. 24.* Videtur quidem ab
 eadem *Jurispr. Forens. Part. 2. Const. 40. Def. 6. &*
Prax. Crimin. P. 3. quest. 109. num. 89. rursus abire;
 Sed puto hoc modo eum conciliari posse. Nam
 in allegatis locis præsupponit, quasi non simplex
 concessa esset jurisdicção; sed etiam plena sive o-
 mnimoda, quod ex annexis præjudiciis apparet,
 maxime in *Prax. Crimin.* ubi JURISDICTIONVM
 det

der Gerichte in PLURALI facit mentionem, laudatque literas vestiturarum, quæ indefinita æquipolleat huic propositioni, omni sive plenariæ jurisdictioni : Hinc in *d. Disp. Feud.* statim hanc subijcit limitationem, secus esse, si Princeps dixerit : Wir belehnen dich mit diesem Flecken, samt allem Gerichte, vel : Wir belehnen dich mit diesem Flecken, samt aller Obrigkeit, quibus verbis omnimodam jurisdictionem intelligit, & sic contrarietas quodammodo dilueretur. Contrariis argumentis satisfacit prolixè Menoch. *lib. 3. presunt. 97. n. 15. seqq.* Knichen. *de vestit. pact. P. 2. Cap. 1. num. 59.*

De caetero, utrum jurisdictio per feudum collata, privative an cumulative concessa censeatur : à Doctoribus confuse & perplexe disquiritur ; Sed solidius cum Magnif. Dn. Praefide *d. C. VI. aph. 18. n. 6.* statuitur, convenientius dici, quod nec privative nec cumulative sed subordinate concedatur jurisdictio, quæ subordinatio cessat, quando Princeps, causa ad ipsum delata jus dicit.

ALTER MODVS acquirendi Schriftlastitatem est PRAESCRIPTIO : Ad eam autem requiritur 1. Possessio alicujus feudi sub qualitate Schriftlastitatis, sine possessione enim nulla praescriptio

con-

contingere potest, *l. 25. ff. de usurpat. & usucap.* quae possessio inducitur, si quis se ratione feudi, quod possidet, pro Schriffclasio gerat. 2. Requiritur continuatio ejusmodi possessionis de Jure Saxon. per 31. annos, junctis 6. hebdomadis, & tribus diebus, Dn. Carpz. *P. 2. Const. 3. Def. 3.* Jure quidem Feudali Sax. etiam tantum 30. annorum praescriptio dicitur frequentari, Magnif. Dn. Praeses *Syntagm. Jur. Feud. C. VIII. num. 3.* Sed quia Schriffclasiatus non ex Jure Feudi, sed ex Jure Territorii aestimandus, & quia jus est, ideo non immerito ut caetera jura & actiones Jure Sax. praescribitur: Sic & Revocatoriam non nisi 30. annis, anno & die praescribi, ex Carpzov. *P. 2. C. 50. Def. 5.* monet praelaudatus Magnif. Dn. Praeses *Synt. Jur. Feud. C. 13. apb. 18. n. 1.* si enim à Praefecto citatus aut requisitus ejusmodi feudi possessor ei contradicat, & se ceu immediate subditum agat, id quae quoties occasio eveniat, legitime continuet, tunc praescriptione tutus erit, Knichen. *de vestit. pact. P. 2. Cap. 5. num. 2.* Ziegl. *ad Calvol. §. Schriffclasiu, concl. 1. in fin.* quod tamen vix fieri posse Knichen. *d. l. autumat.* 3. Requiritur secundum Jus Canonicum, quod ulu observatur bona fides, & quidem tam initio quam progressu praescriptio-

scriptionis, *cap. 5. & ult. extr. de prescript.* Hæc tamen bona fides præsumitur ex cursu dicti temporis per *l. ult. C. unde vi.* Heig. *P. 1. Quæst. 16. n. 56.* & allegans malam fidem probare eam debet, Magnif. Dn. Struv. *Synt. Jur. Feud. C. VIII. apb. 12. n. 13.* Dn. Carpz. *1. Resp. 84. n. 22.*

CAPVT IV.
DE
CAVSA FINALI ET
ORIGINE.

Causa introductæ hujusmodi differentia Land-
salliorum valde diversa fuisse videtur. Præ-
cipuam autem existimo DIGNITATEM PRINCI-
PIS: Namque habere Subditos non promiscue
plebejos homines atque rusticos, sed etiam digni-
tate atque potestate aliqua præditos, auget certe
dignitatem Domini. Hinc dicit Tacitus *libell. de*
Morib. Germanorum: Principes plurimos & acer-
rimos, comites habuisse. Hæc dignitas, hæc vires,
magno semper electorum juvenum globo circumdari,
in pace decus, in bello præsidium. Nec solum in sua
gente cuique, sed apud finitimas quoque civitates id
nomen, eaq. gloria est, si numero ac virtute comitatus
emi-

emineat : & paulo post de illis comitibus inter alia hæc scribit : Infame in omnem vitam ac probrosum, superstitem Principi suo ex acie recessisse. Illum defendere, tueri, sua quoque fortia facta gloriæ ejus assignare, præcipuum sacramentum est. Principes pro victoriâ pugnant, comites pro Principe.

Refert porro maxime, eos sibi potissimum clientes devincire, quorum virtute Provinciam suam continere in fide Princeps potest, aut bene jam meritis gratia ac privilegio adaugere. Vid. Sigon. *Annal. Carol. M. Lib. 7. Ann. 973.*

Deinde expedita autoritatis obtinendæ ratio est, si Princeps non promiscue ad omnes rescribat, & nomen suum ubivis vulget : Ut enim haud decorum est Principi, omnibus esse affabilem, sed discrimen in eo habendum, cum omnino abstractione quadam opus iis qui gubernant, & ne nimis se vulgent Schönborn. *Polit. lib. 2. Cap. 28.* Lipsius *2. Polit. Cap. 16. n. 10. & lib. 4. Cap. 8. n. 9.* & majestatis major ex longinquo reverentia. Tacit. *1. Annal.* Ita etiam in Rescribendo observandum est discrimen, ne Principis nomen in contemptum abeat.

Tandem cum Principis humeris totum regni negotium incumbat, & magnis latis & gravibus o-

nustus sit curis, expedit, ut sublevetur Princeps nonnullis negotiis, inconsultum enim videtur omnibus ac singulis immediate, & quibusvis in causis jus velle dicere, & ad eos rescribere, quod exemplo Mosis patet *Exod. XVIII. 18.* & omnium pene Principum. Quæ etiam causa est constitutorum Tribunalium Provincialium, ut videlicet molestiarum judicialium sarcina Principi minueretur. *Berlich. 1. conclus. 3. 18.*

Denique non solius Principis sed & subditorum gratia hoc inventum, ut quidam eorum participes fierent jurisdictionis & administrationis Reip. quo Leges & jura Patriæ, & Libertas Germanica eo minus minueretur. Hinc in plerisque ferme Germaniæ Provinciis ejusmodi discrimen videre est, licet alio atque alio exprimatur nomine, *conf. Dn. Limn. de Jur. Publ. Lib. VI. Cap. 4.*

Origo autem hujus differentiæ valde in bivio ambiguaque disquisitionis est, nec convenit de ea ut *supra Cap. I. dixi, Doctoribus*: Alii enim alios excogitant fines & occasiones. *Knichen. de pact. vestit. P. II. Cap. V. num. 6.* existimat, Principum destinatione cœpisse, prius siquidem ævo tot hostilium incursionibus & diffidationibus pullulantibus, Præfecturis pro re nata prospiciendum fuisse, ut
Nobi-

Nobiles ad requisitionem Praefecti succurrerent, unde difficilius quosdam redditos fuisse conditionis, qui & Domino & Praefectis parere hoc modo coacti sunt. Ex hac sententia Knichenii sequeretur, differentiam hanc successu temporis irrepfisse.

Alii discrimen in eo ponunt, quod Nobiles quidam praedia rustica sub Praefecturis ita acquirunt, posteaque qualitati feudali subjecerint, quae tamen jurisdictioni Praefecturae subtrahi nequiverit: Unde porro factum, ut Nobiles alii praedia ista acquirentes Praefecturae jurisdictioni ac imperio se subjecerint, Casp. Ziegler. *ad Prax. Aur. Nicol. Cavol. §. Schriftsaffii. n. 4.* Dn. Carpzov. *Proceff. Civil. Tit. II. Art. II. n. 160.* Quod tamen non placet laudato jam Knichenio. Sed cum ab initio hujus capituli dixerim, causam potissimum hujus differentiae Dignitatem Principis fuisse, ita facile conjici potest, ex nutu etiam & voluntate Domini pependisse, quibus hanc praerogativam concedere, & quos jurisdictione Praefectorum eximere voluerit: Manet ergo ex gratia aliisve certis de causis quosdam praesertim benemeritos & dignitatis splendore eminentiores hoc jure donatos & Praefectorum jurisdictione exemptos fuisse, quia

generosæ mentes Præfectis interdum duris & morosis parere impatientes extiterunt. Sicut autem jus hoc regulariter Rei inhæret, (*supra Cap. II.*) ita originem & distinctionem hanc simul etiam cum feudis natam & quibusdam statim cum prædiis illud jus concessum fuisse, arbitror, vide quoque Magnif. Dn. Præsid. *Syntagm. Jur. Feud. Cap. I. aph. 3. & Cap. VI. aph. 10. n. 5.* Præterea apparet ex prima allegata Ordin. Provinciali *de A. 1482. supra Cap. I.* eam differentiam satis antiquam esse. Sufficiat interim cum Dn. Carpzovio *Proc. Civ. d. I. de vero & genuino Schrifftfässiorum* significatu constare.

CAPVT V.

DE

EFFECTV ET QVAE SCHRIFT-
SASSIIS PLERVMQVE
COMPETVNT.

Effectus proprius Schrifftfässiorum primo se prodit ex Forma & Essentia eorum, & consistit in Exemptione à Jurisdictione Præfectorum vel aliorum Magistratuum inferiorum. Hinc nullus Schrifftfässius subest jurisdictioni Præfectorum :
Ratio

Ratio ex antedictis satis constat, quia immediate subest jurisdictioni Domini Territorialis, sortiturque primam instantiam in aula & Cancellaria Domini, ibique conveniri, neque ad Praefecturas trahi debet, *Ordin. Provinc. Elect. Maur. de Anno 1550. quae habetur Corp. Nov. Sax. p. 31. Ordin. Appell. Tit. Wer vor unser Appellation Gerichte geladen, in pr. Welche als Cansley- und Schriftsassen ohne das vor Uns und Unsern zur Regierung verordneten Rätthen zu stehen schuldig seyn, Dn. Carpzov. Proc. Civ. Tit. II. A. 2. n. 162.* Hinc dicit Casp. Ziegl. *ad Aur. Prax. Nicol. Cabvol. §. Schriftsassen conclus. 1.* in hoc consistere formalem & specificam Nobilium ita separatorum differentiam. Et cum Judicia Curialia concurrentem cum Aula habeant jurisdictionem expeditum inde redditur in Curia quoque Provincialibus instantiam Schriftsassen primam fundatam esse, Dn. Carpzov. *d. l. n. 163. Berlich. 1. conclus. 3. num. 7. Caspar. Ziegler. ad Aur. Prax. Nicol. Cabvol. §. Schriftsassen conclus. 2. n. 1.* Quam concurrentiam jurisdictionis quoque habet Reverendissimus & Serenissimus Dux Mauritius, Dominus meus clementissimus quoad Schriftsassen Electorales Voigtlandicos, qui sub Praefecturis ipsius degunt,

ex

ex peculiari Recessu. Porro non solum Schriftfalsii, sed & eorum liberi coram Curiis conveniuntur in prima instantia, etsi Parentes jurisdictione gaudeant, quia cum Patre pro una habentur persona, & vivo etiam Patre quodammodo rerum paternarum domini existimantur, adeoque etiam jurisdictionis, *l. 11. ff. de liber. & posthum.* Par autem in parem non habet imperium, *l. 4. ff. de arbitr.* Modest. Pistor. *quæst. 169.* Matth. Steph. *de Jurisdic. lib. 1. cap. 1. n. 73.* Ziegler. *ad Calvol. §. Schriftfalsii. conclus. 2. in fin. & §. Nobiles. concl. 1. n. 14.* Quamquam autem Curix Provinciales concurrentem cum Aula & Senatu Appellationum habeant jurisdictionem, & coram iis ratione Schriftfalsiorum prima instantia fundata sit, ab earundem tamen jurisdictione quidam speciali privilegio exemptuntur, quali privilegio & immunitate, ut in iudicio Curiali Lipsiensi non cogatur comparere & litigare, Senatus Schneebergensis gaudet, Berlich. *1. concl. 3. n. 16.* Ziegl. *§. Schriftfalsii. concl. 2. n. 9.* Quod privilegium Exemptionis Senatus Annabergergensis quoque habere dicitur.

Dixi: Nullum Schriftfalsium subesse jurisdictioni Præfectorum: Hæc tamen assertio declaranda est secundum differentias Schriftfalsiorum,
de

de quibus *supra Cap. III.* qui enim per omnia & ex
 alle sunt immediati, hi quoque ex alle sunt exempti:
 contra qui tantum ex parte immediati, simili mo-
 do etiam exempti & ex parte adhuc subiecti sunt:
 Deinde intelligenda ea de jurisdictione ordinaria:
 namque per viam Commissionis utique jurisdic-
 tioni Præfectorum subjiuntur, sed delegatæ, nisi
 per pacta conventa etiam ab hac tali jurisdictione
 sint exempti, quale pactum inter Reverendissimum
 & Serenissimum Dn. Augustum Administratorem
 Archi-Episcopatus Magdeburgensis & Schrifftlas-
 sios Præfecturarum Weissenfelsensis & Friburgen-
 sis intervenisse dicitur, ne illi per modum delegatæ
 jurisdictionis ad Præfecturas trahi debeant, nisi ipsi
 velint. Quantumvis ergo non subsint Præfectu-
 ris, ad eas tamen refertur INCORPORATIO, die Be-
 zirkung in gewisse Aemter; Regulariter enim vi-
 cinæ Præfecturæ adscribuntur, & in Schrifftlassios
 Ambtlassiosque dividuntur, quod patet ex *Man-
 dato de duellis Elect. Job. Georg. I. de Anno 1653. 30.
 Junii*, in fine: *Wie wir dann unsern Obern
 Haupt- und Ambts-Haupt-Leuten, daß sie dieses
 unser general Patent jegliches Orts einbezirkten
 Schrifft- oder Ambt-Säßigen von Adel, und an-
 dern gewöhnlichen Branch nach publiciren, Corp.*
 D Nov.

Nov. Sax. p. 256. & ex omnibus ferme Ordinationibus Provincialibus : Et hoc sane de iis Schrifftfalsiis, qui ex parte jurisdictioni Praefectorum adhuc subiecti sunt, ut Schrifftfalsii Novi in Thuringia dubitationem nullam recipit; Sed quod & istis, qui Praefecturis nullo modo parent, istarum tamen uni certæ accenseantur, rationem eam puto, quod intra fines istius praefecturae situm sit plerumque feudum illud Schrifftfalsicum, adeoque in praefectura sit, quamvis non de praefectura, si licet ita imitari Dd. vulgarem distinctionem in & de territorio esse, praeterea fortassis olim etiam jurisdictioni eius fuit subiectum. postea vero Exemptionem natum est : Accedit & altera ratio ex Fine oriunda, ut certus sit Executor & Exactor Mandatorum & Decretorum Domini Territorialis. Etsi enim Schrifftfalsii immediate subiecti sunt Domino ejusque Curiae, tamen non ipse aut ejus Curia exequitur Mandata & sententias; sed illud fit per aliquem Executorem mediatum, tanquam Commissarium, cui etiam praeterea cognitio causae, inspectio ocularis & alia negotia circa Schrifftfalsios committi necessitas postulat, Dn. Carpz. *Proc. Civ. Tit. II. A. III. n. 7.8.* conf. etiam Perquam-Generosi Dn. à Seckendorff, Cancellarii Saxo-Numburgici
Emi-

Eminentissimi, & Patroni mei magni, Teutschen
 Fürsten-Staat *Addit. ad Cap. 2. §. 8.* quem in fi-
 nem & pro majori dignitate Schrifftassiorum con-
 stituti cernuntur præter Præfectos etiam Capitanei
 Circulares *Creysß = oder Lands = vel Ambts =*
Haupt-Leute ex Nobilibus. Hæc tamen ratio ad
 eas tantum pertinet provincias, quæ in Præfecturas
 partitæ sunt.

Gaudent autem I. Schrifftassii hac dignitate,
 utiis à Principe ejusve Curia immediate rescriba-
 tur & insinuetur, hac enim prærogativa pollent
 præ Ambtsassii, ex quo etiam in nuperis diatris
 Provincialibus conquesti sunt, quasi Mandata ad
 Præfectos emissa, & nulla differentia Schrifftassio-
 rum & Ambtsassiorum observata fuisset, Vid.
Neue Land-Tags Erledigung, Tit. Von Justitiën =
Sachen, §. 61. Hinc etiam Schrifftassiorum in
 Mandatis & Pragmaticis Sanctionibus expressa fit
 mentio & ad eos simul expresso nomine dirigitur
 Mandatum, ut videre est *Mandato von Einspenni =*
gen und Herrenlosen Knechten in Ord. Prov. 1555.
Corp. Nov. Sax. p. 43.

II. Competit Schrifftassii jus condendi &
 renovandi statuta, sic videmus urbibus Schrifft-
 assicis hoc jus indultum fuisse ex *Ordinat. Prov.*
 D 2 *Elect.*

Elect. Mauriti Tit. Von Ordnung und Freyheit
 der Stadt &c. Wir ordnen und wollen auch, wel-
 che Städte auf Schrifft setzen, daß sie in derglei-
 chen Sachen, die Pollicey belangen, Ordnung
 aufricht, und die alten Ordnung wieder erneuern,
 doch in alle Wege uns der Veränderung oder Ver-
 besserung vorbehalten. *Corp. Nov. Sax. p. 37. quod*
ex paritate rationis etiam ad Nobiles Schrifftstasios
extenditur, quibus oppida sunt subjecta, vel sal-
tem ejusmodi loca, in quibus statuta locum habe-
re possunt; immunitatis enim & hujus privilegii
ratio ea videtur, quod Schrifftstasios plerumque
etiam concessa sit jurisdictio omnimoda, atqui ju-
risdictionis omnimodæ effectum esse jus statuta
faciendi Heig. P. 1. qu. 23. n. 37. Ziegl. ad Calvol.
§. Civitas. concl. 1. n. 28. 30. Sed an hæc Statuta
absque Domini Territorialis confirmatione va-
leant, disputant Dd. Quidam illud simpliciter
affirmant, cum quibus & Heigius & Zieglerus fa-
ciunt, tandem vero concludunt, consultius & tu-
tius esse super statutis requirere ad sensum & confir-
mationem Principis, Dn. Carpz. autem omnino
id necessarium existimat, tum propter observan-
tiam, tum propter rationem juris, quia Jus Statu-
ta faciendi pertineat ad Superioritatem, Proc. Civ.
 Tit.

Tit. II. A. II. in fin. Sed fortassis magis Confirmatio & causæ cognitio, vel æquitatis arbitrium si mirum quid injusti contineant eo spectat, quod & ex eo liquet, quia Princeps sibi reservavit potestatem mutandi & augendi.

III. Gaudent Schrifftassii Jurisdictione in feudo suo & super subditos eo pertinentes, eorumque fundos. Cum vero etiam Amtassii non omni destituantur jurisdictione, igitur ut prærogativam habeant Schrifftassii, plerumque etiam jurisdictione superiori, mit den Ober = Gerichten sunt ornati, Generol. Dn. à Seckendorff. *Teutscher Fürsten = Staat. Part. 1. C. 4. §. 3.* Et hoc quoad Schrifftassios Veteres perpetuum est, de aliis autem ex observantia & literis concessionis, ut *supra Cap. III.* monui, judicandum, conf. prælaud. Dn. à Seckendorff. *Teutsch. Fürst. Staat. Addit. ad Cap. IX.*

In hoc etiam IV. constituerunt Schrifftassiorum prærogativam, quod à satisfactione immunes essent, Amtassios autem satisfacere teneri, si Schrifftassium peterent coram Tribunali. Ziegl. *ad Calvol. §. Schrifftassii, conclus. 2. n. 2.* Berlich. *1. conclus. 20. §. 5. & seqq.* Sed cum hæc sententia correctæ & abrogata sit, *N. G. D. Tit. 13. Carpzov. Proc.*

Civ. Tit. II. Art. II. num. 171. plura addere supervacuum est.

Interpretatio autem concessæ Schrifftlasfitatis est stricti juris, adeoque non extendenda: Quamvis enim alicui concessa sit Schrifftlasfitas, cujus subditi servitutem debent Præfecturæ, is licet quoad jurisdictionem exemptus est præfecturali potestati, nequaquam tamen quoad servitia subditorum, ut patet ex *Novissimis Resolutionibus de Anno 1661. p. 89.* & iis, quæ *Cap. III.* jam dicta, diversa enim sunt Schrifftlasfitas & servitia Præfecturis debita, nec ab uno ad alterum argumentari licet, *Chur- und Fürstl. Sächsis. Haupt-Vergleich, §. XV. n. 5.* ubi etiam de Processu in puncto litigiæ Schrifftlasfitatis agitur *num. 8.* Et tantum in præsentia de Schrifftlasfitis; Si quid minus accurate dictum vel in hac confusa & dubia materia erratum sit, meliorem informationem & veniam homo ab homine spero.

SOLI DEO GLORIA.

Dum

*) 31 (*

Dum meritos confert sacrata Themistis ho-
nores,
mille alii laudes vota que mille ferant,
Augeat ut cœptos supremum Numen honores,
non ego vota TIBI sed dabo vota DEO.

*Honoris & benevolentia
causa f.*

Christoph. Phil. Richter. D.

C. P. C. P. P. Collegg. Jurr. Ordin.

Artem & virtutem sequitur bene gloria vivax:
Augeat, voveo, lausque decusque Tuum!

Præclarissimo Domino DOCTORANDO
Fautori & Amico in honorem
scrib.

Georgius Adamus Struve, D.

F I N I S.

* * *

Dum mentes conat, faceret, Themistis ho-
nora,
mille alii laudes vos, que mille ferant,
Augeat, copias, iustitiam, honores,
non ego vos, Iustitiam habetis Deo.

honore in deo
satis

Christoph. Phil. Richter, D.

C. P. C. P. Colleg. Jur. O. lin.

Christoph. Phil. Richter, D.

A
mille alii laudes vos, que mille ferant,
Augeat, copias, iustitiam, honores,
non ego vos, Iustitiam habetis Deo.

Præclarissimo Domino DOCTORANDO
Rectori & Amico in honorem

scribitur

Georgius Adamus Struve, D.

F I N I S

Jena, Diss., 1667 Schr-Z

ULB Halle
004 386 817

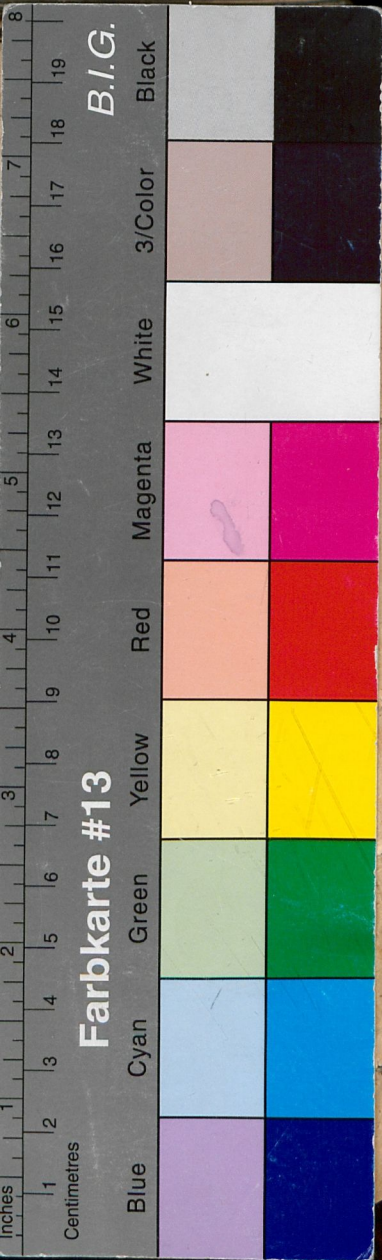
3

f
Sb.

uom

1667, 31629
13

DISSERTATIO IVRIDICA INAVGVRALIS,
DE
SCHRIFTSASSIIS,

GERMANIS:
Vom Ursprung, Recht, Freiheit und Gerichtsbarkeit
der Schriftsassen / auch dem Unterscheid zwischen
den Amtssassen.

QVAM
SVB PRAESIDIO
ILLVSTRIS NOMINIS IENENSIS ICTI
GEORGII ADAMI STRVVII,
HAEREDITARII IN Uhlstadt,
PRO LICENTIA
SVM MOS IN VTROVQVE IVRE HONORES DOCTORALIA
MORE MAIORVM CAPESSENDI,
ERVDITORVM EXAMINI SVBIECIT
ANDREAS FRAVENDORFF,
NVMBVRCENSIS,
A. O. R. CID IO CLXVII. DIE XXIX. IVLII.

NVNC VERO OB ARGVMENTI GRAVITATEM AC VTILITATEM,
IENAE,
REC. LITTERIS IO. BERNH. HELLERI, 1748.

